

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESLIETU MINISTRIJA

Brīvības bulvārī 36, Rīgā, LV-1536. Tālrunis: 67036801, 67036716, 67036721
Fakss: 67210823, 67285575; e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv

Rīgā

Nr. _____

Saeimas Juridiskajai komisijai

*Par likumprojektu „Grozījumi Krimināllikumā”
(Nr.1816/Lp9)*

Tieslietu ministrijā ir saņemta Saeimas Juridiskās komisijas 2010.gada 6.jūlija vēstule Nr. 9/3-2n/117-(9/10) ar lūgumu izvērtēt un sniegt atzinumu par likumprojektu „Grozījumi Krimināllikumā” (Nr.1816/Lp9) (turpmāk – likumprojekts), ar kuru no Krimināllikuma paredzēts izslēgt 157.pantu „Neslavas celšana”. Tieslietu ministrija ir izskatījusi likumprojektu un tā anotāciju un **neatbalsta** to tālāku virzību, izsakot šādu iebildumu:

2009.gada 23.decembrī spēkā stājās grozījumi Krimināllikumā, saskaņā ar kuriem no Krimināllikuma tika izslēgts 156.pants „Goda aizskaršana” un 158.pants „Goda aizskaršana un neslavas celšana masu saziņas līdzeklī”. Vienlaikus ar minētajiem grozījumiem Krimināllikuma 158.pantā paredzētā atbildība par neslavas celšanu masu saziņas līdzeklī tika ietverta Krimināllikuma 157.pantā „Neslavas celšana” kā panta otrā daļā.

Likumprojekta „Grozījumi Krimināllikumā” (Nr.1331/Lp9) anotācijā tika norādīts, ka „neslavas celšanas priekšmets ir izdomājums. Atbildība pēc KL 157.panta iestāsies tikai gadījumā, ja konstatēts, ka cietušo apkaunojošie fakti neatbilst īstenībai. Ja šādi fakti atbilst patiesībai, to paziņošana citām personām nevar tikt kvalificēta kā neslavas celšana. Izdomājumam jābūt tādām, kas cietušo apkauno. Apkaunojoši fakti vai aizskarošas ziņas ir tādas, kas mazina personas godu un cieņu atsevišķu personu vai sabiedrības acīs. Vai ziņas ir aizskarošas, izlemj tiesa katrā konkrētā gadījumā, ņemot vērā vispāratzītas ētikas un morāles normas. Krimināllikuma 157.pantā minētais termins „publiski” nozīmē, ka neslavas celšana izdarīta paziņojot nepatieso, apkaunojošo informāciju plašākam cilvēku lokam (sapulcē, konferencē, diskusijā). Ar izplatīšanu iespējama vai citādā pavairota sacerējumā saprot otru personu apkaunojošu izdomājumu ievietošanu sacerējumā, kas pavairots, dodot iespēju ar to iepazīties neierobežotam personu lokam. No 158.panta, kas paredz atbildību par neslavas celšanu masu saziņas līdzeklī, šāda izplatīšana atšķiras ar to, ka iespējams materiāls nav publicēts masu saziņas līdzeklī, bet ir kā citādi pieejams drukātā veidā (skrejlapas).”

Vēršam uzmanību uz to, ka neslavas celšana Krimināllikumā tika saglabāta tādēļ, ka civiltiesiski tiek aizsargāta tikai goda un cieņas aizskaršana, savukārt, Krimināllikumā papildus tika paredzēta kriminālatbildība par apzinātu neslavas celšanu. Pēc sava rakstura neslavas celšana ir daudz kaitīgāka par goda un cieņas aizskāršanu, jo tā tiek izdarīta apzināti un mērķtiecīgi, lai kaitētu personai, kā arī šāda neslavas celšana izpaužas publiski, t.i., apzināti nepatiesu, otru personu apkaunojošu izdomājumu tīša izplatīšana. Civillikuma 2352.¹pantā ietvertās “patiesībai neatbilstošas” ziņas un KL 157.pantā – „apzināti nepatiesas ziņas” liecina par atšķirīgu vainīgās personas subjektīvo attieksmi. Neatbilstība patiesībai var rasties „izraujot

patiesību” no konteksta, informācijas trūkuma dēļ u.tml. Apzināts nepatiesums savukārt izslēdz labticīgu maldīšanos vai kļūdu.

Izvērtējot ārvalstu praksi, ir secināms, ka prakse ir ļoti atšķirīga. Ir valstis, kurās goda un cieņas aizskārumi tiek risināti tikai civiltiesiskā kārtībā, vienlaikus, ir vairākas valstis, kurās gods un cieņa tiek aizsargāta ar krimināltiesiskiem līdzekļiem. Kriminālatbildība par goda aizskaršanu ir paredzēta Argentīnas, Austrijas, Beļģijas, Bulgārijas un Dānijas kriminālkodeksā, Horvātijas krimināllikumā, Īslandes sodu kodeksā, Krievijas Federācijas, Lietuvas Republikas, Nīderlandes, Norvēģijas, Polijas kriminālkodeksā, Slovēnijas sodu likumā, Somijas, Spānijas, Šveices un Vācijas Federatīvās Republikas, Zviedrijas kriminālkodeksā u.c.

Nevar piekrist likumprojekta anotācijā norādītajam, ka kriminālatbildība par Krimināllikuma 157.pantā minētajiem nodarījumiem ierobežo vārda brīvību un jautājums par jebkāda masu informācijas līdzekļu nodarītā kaitējuma novēršanu ir efektīvi risināms civiltiesiskā ceļā. Satversmes 100.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Vienlaikus Latvijas Republikas Satversmes 95.pants nosaka, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Vārda brīvībai ir noteiktas robežas - citu cilvēku tiesības uz godu, cieņu, labo vārdu vai reputāciju. Lai arī Latvijas Republikas Satversme un starptautiskie tiesību akti deklarē vārda brīvību kā neatņemamu demokrātiskas vides komponentu, tomēr šie paši dokumenti satur arī ierobežojumus. Tiesību uz vārda brīvību rašanās mehānisms nedod pamatu atzīt to dominējošo nozīmi un absolūto raksturu, tās nav pārākas pār tiesībām uz personas godu un cieņu. Jo īpaši par vārda brīvības ierobežojumu nevar atzīt gadījumu, kad tiek ierobežota apzināta neslavas celšana, t.i., otru personu apkaunojošu izdomājumu tīša izplatīšana.

Ar 2009.gada 23.decembra grozījumiem Krimināllikumā ir viennozīmīgi nodalīts, kad goda un cieņas aizskaršana ir ar mazāku un kad ar lielāku kaitējumu, t.i., ja tai nav neslavas celšanas rakstura, tad šāda konflikta izšķiršana tiek risināta civiltiesiski, bet kad ir notikusi apzināta un publiska neslavas celšana, tad par to paredzēta ir kriminālatbildība. Ievērojot minēto, Tieslietu ministrija neatbalsta likumprojekta un tā anotācijas tālāku virzību.